

VZGOJA PREDŠOLSKEGA OTROKA

Tatjana Devjak in Sanja Berčnik

Vzgoja predšolskega otroka

Tatjana Devjak
Sanja Berčnik

Ljubljana, 2018

Vzgoja predšolskega otroka

Avtorici izr. prof. dr. Tatjana Devjak in
asist. dr. Sanja Berčnik

Recenzija prof. dr. Jurka Lepičnik Vodopivec,
Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem in
izr. prof. dr. Janez Krek,
Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani

Lektoriranje doc. dr. Tomaž Petek

Izdala in založila Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani
Zanjo izr. prof. dr. Janez Vogrinc, dekan

Oblikovanje naslovnice izr. prof. dr. Jurij Selan

Slika na naslovnici Ava Marija Selan (6 let)

Oblikovanje in priprava Igor Cerar

Tisk Birografika Bori, d. o. o., Ljubljana

Naklada 300 izvodov (prva izdaja, prvi natis)

© avtorici, januar 2018

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

373.2.01

DEVJAK, Tatjana

Vzgoja predšolskega otroka / Tatjana Devjak, Sanja Berčnik. - 1. izd., 1. natis. -
Ljubljana : Pedagoška fakulteta, 2018

ISBN 978-961-253-219-2

1. Berčnik, Sanja

29286536

KAZALO

UVOD V MONOGRAFIJO	7
1 PEDAGOGIKA KOT ZNANOST IN OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV	9
1.1 Opredelitev osnovnih pojmov	9
1.2 Pedagogika kot znanost	14
2 VZGOJA KOT PROCES GRADITVE ČLOVEKOVE OSEBNOSTI IN SOCIALNE RASTI POSAMEZNIKA	19
2.1 Teoretski pristopi k razumevanju vzgoje	19
2.2 Vzgoja kot zavesten, načrten, intencionalen proces ali vzgoja kot bistveno drugotno stanje	22
2.3 Vzgoja kot družbena stvar – manipulacija in indoktrinacija	25
2.4 Durkheimovo pojmovanje vzgoje – vzgoja kot proces socialne rasti	28
2.5 Althusserjeva teza o vzgoji kot ideologiji: ideologija in ideološki aparat države	30
2.6 Vzgoja kot umetnost	34
2.7 Vzgoja kot identifikacija in socializacija	34
3 PREDŠOLSKA VZGOJA KOT SISTEM IN PREDŠOLSKA PEDAGOGIKA KOT ZNANOST	37
3.1 Predšolska vzgoja kot sistem	37
3.2 Predšolska pedagogika kot znanost	46
4 ZGODOVINSKI DISKURZ RAZVOJA PREDŠOLSKE VZGOJE IN PREDŠOLSKE PEDAGOGIKE	61
4.1 Vpliv posameznikov na razvoj institucionalne predšolske vzgoje	61
4.2 Vpliv tradicije in zgodovine na razvoj predšolske vzgoje in predšolske pedagogike	73
4.3 Zgodovina razvoja predšolskih institucij v svetu in pri nas	78
4.3.1 Zgodovina razvoja predšolskih institucij v svetu	78
4.3.2 Zgodovina razvoja predšolskih institucij pri nas	87
4.3.3 Izhodišča za spremembe na področju predšolske vzgoje, kurikulum in predšolska vzgoja pri nas danes	94

5	RAZUMEVANJE OTROK, OTROŠTVA IN OTROKOVIH PRAVIC	105
5.1	Otrok, otroštvo, otrokove pravice in vzgoja	105
5.2	Razvojno pomembne značilnosti predšolskega otroka	115
5.3	Zagovorništvo otrok	122
6	IGRA IN IGRAČE	125
6.1	Opredelitev igre	125
6.2	Vrste iger	127
6.2.1	Funkcijska igra	128
6.2.2	Konstruktivska igra	130
6.2.3	Simbolna igra	131
6.2.4	Igre s pravili	133
6.3	Pomen igre za otrokov razvoj	134
6.4	Vloga odraslega (vzgojiteljice, staršev) pri igri	137
6.5	Vloga vrstnika v igri	140
6.6	Vloga igrače v otrokovi igri	142
6.6.1	Opredelitev igrače	142
6.6.2	Vrste igrač	143
6.7	Dobra igrača	149
6.8	Drugi faktorji, ki vplivajo na otrokovo igro	151
6.9	Odnos igra – delo	152
7	POMEN DRUŽINE ZA RAZVOJ OSEBNOSTI PREDŠOLSKEGA OTROKA	155
7.1	Pogled na družino skozi historično paradigmo	155
7.2	Družina oz. družine danes	156
7.2.1	Jedrna družina	158
7.2.2	Razširjena družina	159
7.2.3	Reorganizirana družina	160
7.2.4	Rejniška družina	161
7.3	Spremembe na področju družinskega življenja	163
7.4	Funkcije in naloge družine	166
7.5	Pomen družine za razvoj osebnosti predšolskega otroka	169
7.6	Pomen družine za moralni razvoj predšolskega otroka	179
7.7	Pomen in modeli sodelovanja družine z vrtcem	183
7.7.1	Pomen sodelovanja družine z vrtcem	183
7.7.2	Klientski model sodelovanja	185
7.7.3	Menedžerski model sodelovanja	187
7.7.4	Partnerski model sodelovanja	187

7.7.5	Pogoji za vzpostavitev partnerskega odnosa	192
7.7.6	Rezultati partnerskega sodelovanja med vzgojitelji/ strokovnimi delavci in starši	199
7.8	Oblike sodelovanja s starši	202
7.8.1	Formalne oblike sodelovanja s starši	202
7.8.2	Neformalne oblike sodelovanja s starši	207
8	SODELOVANJE Z OŽJIM IN S ŠIRŠIM LOKALNIM OKOLJEM	211
8.1	Vrtec – lokalno okolje – lokalna skupnost	211
8.2	Sodelovanje z okoljem v Kurikulumu za vrtece	212
8.3	Sodelovanje s posameznimi ustanovami	214
8.3.1	Sodelovanje z muzeji in galerijami	215
8.3.2	Sodelovanje z gledališčem	219
8.3.3	Sodelovanje s knjižnico	221
8.3.4	Sodelovanje z zdravstvenim domom	224
8.3.5	Sodelovanje z domom starejših občanov	226
8.4	Prednosti sodelovanja z mikro- in makro okoljem	228
9	PROFESIONALNI RAZVOJ VZGOJITELJA IN POMEN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA STROKOVNIH DELAVCEV V VRTCIIH	231
9.1	Izobraževanje vzgojiteljev predšolskih otrok nekoč	231
9.2	Izobraževanje vzgojiteljev predšolskih otrok danes	233
9.3	Poklicna rast vzgojiteljev predšolskih otrok	239
9.4	Pomen nadaljnega izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju	242
9.5	Napredovanje vzgojiteljev predšolskih otrok	245
10	REFORMSKO-PEDAGOŠKO GIBANJE IN NASTANEK ALTERNATIVNIH VZGOJNIH KONCEPTOV	247
10.1	Terminologija in nekatere značilnosti alternativnih vzgojnih konceptov	247
10.2	Pedagoške usmeritve v alternativnih vzgojnih konceptih	253
10.2.1	Prednost razvoja pred učenjem	253
10.2.2	Prednost naravne vzgoje pred načrtnim vzgojnim vplivanjem	253
10.2.3	Prednost vzgoje, ki izhaja iz otroka, pred vzgojo, ki se naslanja na kulturo ter socialne in duhovne vrednote	255

10.3	Nekatere smeri reformske pedagogike	256
10.3.1	Progresivna pedagogika	256
10.3.2	Pedagogika pragmatizma	260
10.3.3	Pedagogika delovne šole	263
11	SEZNAM LITERATURE IN VIROV	267
	PREDSTAVITEV AVTORIC	283
	STVARNO IN IMENSKO KAZALO	285

UVOD V MONOGRAFIJO

Monografija *Vzgoja predšolskega otroka* predstavlja širši vpogled v preučevanje predšolskega obdobja, tj. obdobja od otrokovega rojstva do vstopa v šolo, hkrati pa preučuje vzgojo kot najširši pojem, v katerem je zavzeto vse od individualnega oblikovanja otrokove osebnosti do njegovega vključevanja v širše okolje, družbo. Monografija, sestavljena iz desetih poglavij, najprej obravnava pedagogiko kot znanost, kar bralcu omogoči širše razumevanje vzgoje in še posebej vzgoje predšolskega otroka, ki je v nadaljevanju konceptualno predstavljena kot proces graditve človekove osebnosti in socialne rasti posameznika. Skozi zgodovinski pregled teorij in pogledov na vzgojo predšolskega otroka je obravnavan tudi razvoj institucionalizirane predšolske vzgoje pri nas in po svetu s predlaganimi izhodišči za spremembe na področju predšolske vzgoje danes. S tem namenom je analitično obravnavano tudi razumevanje otrok, otroštva in otrokovih pravic, pri čemer je v nadaljevanju podrobneje obravnavana otrokova igra kot osnovna otrokova pravica in kot tista, ob kateri se dogajajo ključne vzgojne dejavnosti v predšolskem obdobju. Pri vzgoji predšolskega otroka je ključno tudi razumevanje okolij, v katerih poteka vzgoja. V prvi vrsti gre za družino, ki je v monografiji konceptualno predstavljena prek sprememb v evropski zgodovini s poudarkom na sodobnih oblikah družine. V sodobni družbi pa pri vzgoji predšolskega otroka pomembno vlogo igra tudi institucionalna vzgoja v vrtcu, ki je predstavljena v razmerju do staršev, skrbnikov, družine, tj. ožjega in tudi širšega okolja. Monografija v sklepnem delu obravnava izobraževanje vzgojiteljev predšolskih otrok v zgodovini in danes ter se osredinja na profesionalni razvoj vzgojitelja in pomen vseživljenjskega učenja. Zadnje poglavje je namenjeno podrobnejši analizi alternativnih vzgojnih konceptov, aktualnih v sodobnosti, prek konceptualnih vprašanj, kot so: prednost usmerjenosti vzgoje, ki izhaja iz otroka, pred vzgojo, ki se opira na kulturne norme in vrednote. Monografija vključuje določene že objavljene prispevke avtoric, ki pa so na tem mestu razširjeni, strokovno in znanstveno poglobljeni ter podprti s ključnimi viri in z najnovejšo bibliografijo s posameznega področja. Potencialni bralci so študentje pedagoških usmeritev, strokovni delavci v vzgoji in izobraževanju, visokošolski učitelji, pedagogi, psihologi, specialni pedagogi, načrtovalci in izvajalci vzgoje v vrtcih, načrtovalci in izvajalci programov nadaljnega izobraževanja in vsa strokovna javnost, ki jo tovrstna problematika zanima.

Avtorici